

La divisió territorial de Catalunya

Al marge del llibre de la Ponència de la Generalitat

Gairebé ensems que el llibre divulgador de Josep Iglésies "Les comarques meridionals de Catalunya i la futura divisió territorial", extret d'aquesta REVISTA, ha aparegut el volum amb el qual la Ponència de Divisió Territorial de la Generalitat de Catalunya explica i raona la seva tasca, amb la qual cosa sembla sotmetre al poble català, ensems que al seu govern, l'ardu problema i les seves solucions.

El llibre d'Iglésies, resum de dues conferències seves, fou com un avant-tast del volum de la Ponència. Més cenyit a uns territoris i també potser amb una mica d'arborament passional, serveix una finalitat, i calgué que agraïssim la seva publicació. El volum de la Ponència, més objectiu, concret i total, és una informació que a tots ens és oferta i que tots hem d'aprofitar. Està compost per un volum de text i un fascicle complementari amb quatre mapes. El fascicle és la necessària il·lustració del volum.

El seu índex assenyala: una notícia sobre les divisions territorials a les quals ha estat sotmesa Catalunya a través dels temps; una altra notícia, i crítica, sobre els diversos estudis sobre la divisió comarcal de la nostra terra; una llarga explicació sobre els treballs de la Ponència; un resum de l'enquesta cursada als Ajuntaments de Catalunya perquè expressessin la comarca a la qual, a judici d'ells, pertanyien i els mercats on el poble anava a transaccionar; l'explicació del projecte d'una divisió territorial en demarcacions i una altra sobre el de vegueries i comarques, i un nomenclàtor dels Municipis de Catalunya, amb els noms renovellats i conformat a l'ortografia actual.

Només amb una simple lectura, sense un estudi a fons, aquest llibre ja aconsegueix allò que amb la seva publicació s'ha intentat: fer-lo servir de font informadora. En elogi dels seus redactors, podria retreure's la concisió, l'objectivitat i la claredat del seu text. Es llàstima, però, que una severa correcció no l'hagi depurat. Un llibre on figura un nomenclàtor redreçador havia d'ésser impecable. Però aquesta remarca només la fem al vol.

Farà de seguida dos anys que va nomenar-se, pel govern provisional de la Generalitat de Catalunya, una "Ponència per a l'estudi de l'estructuració comarcal", sense, però, rebre cap encàrrec ferm i concret sobre el seu comès. Cert que hi havia, de feia molt de temps, una evident necessitat de sortir de l'enrenou que els autors de tractats comarcalistes havien armat. Cada autor, moltes vegades amb un criteri particularíssim o interessat, havia dregat una llista de les comarques amb què la nostra terra es dividia. Cada llista, però, diferia de les altres i, mirant la cosa amb la superficialitat que ha de considerar-la l'home que viu al marge de preocupacions tècniques o de l'estudi especialitzat, semblava que la nostra qüestió comarcal no era encarrilada i estava en ple desgavell. Molta de gent la comparava amb la situació gramatical d'abans d'ésser promulgades les normes ortogràfiques i, amb l'experiència endegadora d'aquestes, es solia desitjar una actuació oficial que marqués, amb línies perdurables, les divisions comarcals de Catalunya i assanyalés el nombre definitiu d'aquestes demarcacions naturals.

La necessitat es feia actualíssima en el moment que s'albirava la vinguda d'un règim autonòmic al servei de la nostra terra. La divisió provincial espanyola, de la promulgació de la qual el pròxim dia 30 de novembre s'acomplirà el primer centenari, volia esvair tota ombra que poguessin projectar les nacionalitats hispàniques i servir la "unidad" espanyola, que les Corts de Càdiz proclamaren i volien afermar. El moviment catalanista, que s'havia adonat ben bé de la missió pertorbadora d'aquestes demarcacions espanyoles, les cobrí de la seva profunda aversió. Però com que el Catalanisme, alhora que combatia un estat de coses, tendia a construir-ne un altre, pensà repetidament en la nova estructuració de la Catalunya lliure a què aspirava. No es volia per a la nostra terra un règim de centralització, amb una capitalitat agudament centrípeta. I es pensà a aprofitar les comarques, de les quals només hi havia existent un nom tradicional, però sense cap abast territorial conegut i concret. No es tingué record per a les vegueries medievals o per a les divisions feudals, a despit que el nostre compatrici, l'historiador Antoni Aulèstia i Pijoan, fes coincidir les comarques naturals amb velles divisions històriques. Almirall, en "El Catalanisme", no advocà clarament per les comarques, sinó per unes divisions a les quals anomenà províncies, comarques, departaments o districtes. Però el programa del vell Centre Català i les Bases de Manresa parlaren ja de les comarques com a entitats divisionals. I de llavors ençà l'ambient comarcalista, per a la nostra futura divisió territorial, era molt estès. La Constitució separatista de L'Havana, redactada i aprovada sota la presidència de Francesc Macià, amb la influència d'aquest ambient, acceptà i enumerà, una per una, les comarques amb què havia de dividir-se l'estat en projecte.

No tant sols, doncs, els ponents nomenats, sinó el públic i potser fins el govern de la Generalitat, havien de creure que l'estudi d'una estructuració

comarcal era estretament relacionat, i fins i tot equivalia, a la redacció d'un avantprojecte de divisió territorial de la nostra terra autònoma. I llavors, bandejada tota possible tasca d'acadèmia, feixuga i difícil, per a l'estudi geogràfic de totes les comarques catalanes i per a establir-ne el número i els terminals, es canvià el nom de la Ponència. En comptes d'ésser dedicada a un estudi d'estructuració comarcal, va consagrar-se a planejar una divisió territorial de la nostra terra.

La vella aspiració a convertir les imprecisions de la comarca "viva" en entitats administratives o político-administratives, que degué empènyer a aquell intent oficial d'estudi comarcal, havia d'ésser francament antiprovincialista. La Ponència, doncs, en la seva primera nominació, tant com en la segona, era filla de l'antiprovincialisme tradicional del moviment catalanista. Sობtà, però i per aquest motiu, que el nomenament de ponents es fes de dos per "província". No es cercà un número d'experts de vàlua i de prestigi, tant com dir autoritats, vinguessin d'allà on vinguessin. Com a reminiscència provinciana, es cercà, per parts iguals, que n'hi hagués de cada província. I com que a la de Tarragona no es pogué trobar altre entès que el nostre amic Josep Iglésies, se li hagué d'adjudicar, per "partenaire", el senyor Manuel Galés, sense cap antecedent tècnic que justificués el nomenament. L'actuació d'aquest polític, segons el llibre de la Ponència, només es pot notar al final de la crítica dels partits judicials de la "província" de Tarragona, amb tots els sabors d'exabrupte. Després, però, l'ingrés d'Antoni Rovira i Virgili i d'Antoni Esteve, augmentant el nombre de ponents, desfan el mal efecte primitiu.

* * *

El desgavell comarcal, per tothom notat, en el fons no era tal. Si hom s'hagués acostumat a desfer l'associació d'idees de que la comarca era una futura demarcació política, res no s'hauria fet vistent. Tampoc no hauria transcendit la qüestió, si hom s'hagués habituat a tractar les comarques amb un mètode. Només un confusionisme en llur estudi i la preocupació per llur ulterior utilització, pogueren produir un número de llistes en desacord i el consegüent esverament davant d'elles.

Per a saber la quantitat de les comarques catalanes calia un estudi a fons de cadascuna. La llista total només era possible de dreçar davant d'un llarg rengle de monografies. I, a Catalunya, només posseïm un estudi sobre el Lluçanès, degut a Pelegrí Cassades i Gramatxes; dos del Vallès, un fet per Mn. Norbert Font i Saguer i l'altre per Pau Vila; un del Gironès, de Miquel Santaló; un de la Cerdanya, per Pau Vila; un de la Plana de Vic, de Gonçal de Reparaz (fill); un del Camp de Tarragona, per Josep Iglésies, i un altre sobre el Priorat del mateix autor. Encara, els estudis de Josep Iglésies no són totals, sinó produïts per una preocupació delimitadora o cercant una extensió de ter-

ritori i les monografies primerament esmentades no les guia una moderna orientació geogràfica.

Si no anem errats, el tractadista del nostre comarcalisme que va ésser més modest en el número total de comarques catalanes, trobades en el seu estudi, és Marian Faura i Sang, que només les féu arribar a divuit. Doncs bé: si, per un moment, admetíem l'enumeració de l'illustre geòleg com a providencialment exacta, hauríem de pensar que, per a justificar-la, només tenim vuit estudis monogràfics, i encara, alguns, corresponen a entitats naturals que Marian Faura i Sang no admet com a comarques i que, segurament, és millor de considerar només que com a subcomarques.

L'estudi de la regió geogràfica i de la comarca no és ferm ni total a Catalunya, com no ho és en moltes altres bandes del món. Si hom s'hi lliura amb consciència i amb desig d'encert sap que farà una feina parsimoniosa i llarga. I, sobretot, no és treball per a transcendir. Obra de tècnics, baldament alguna vegada es faci amena recurrent a l'element pintoresc i movimentat, es sol quedar entre els tècnics, si no és que els envolti un públic altament culte o molt fervorós per segons quines disciplines.

* * *

Va procedir bé, doncs, la Ponència de la Generalitat en rebutjar aquesta tradició comarcal del Catalanisme per a emprendre l'estudi de la nostra futura divisió territorial. La preocupació sobre les nostres comarques és un afer reservat als geògrafs. El dia que aquests hagin treballat, en tota l'extensió de la nostra terra, sabrem les comarques que tenim i coneixerem les característiques especials que els donen personalitat i on són els límits de cadascuna. De la mateixa manera que, ara, si fullegem la història, podrem saber l'estructuració que ha tingut la nostra terra a través del temps, així com els feus amb què, a l'edat Mitjana, era repartida.

Però ni els estudis geogràfics que es realitzaran ni el que el passat ens ensenya són una cosa per a tenir en compte en fer, ara, una divisió territorial. Només ressalta la conveniència de l'home d'ara. Potser, en el terreny de la pràctica més rigorosa, els treballs per a fer aquesta divisió podien reduir-se a un límit molt poc important. La divisió administrativa o político-administrativa d'un territori ha de fer-se pensant en el factor humà. Allà on la gent sol dirigir-se i concentrar-se, amb preferència, hi ha la capitalitat innegable. Allí, doncs, deuen establir-se els serveis, perquè allí es cercaran sense cap esforç ni cap violència. Les irradiacions que aquesta capitalitat desplegui forneixen l'extensió de la seva influència i revelen el seu hinterland natural. Aquest acabarà allà on comença la zona d'influència d'una altra capitalitat. Doncs bé: tot Catalunya, llevat d'alguns pobles de l'Ebre inferior i d'alguns de pirenenes, per

un natural, acuden a Barcelona sovint i per coses no pas extraordinàries. La ciutat que és cap i casal de Catalunya, més que la nostra capital moral, és el centre de la vida efectiva del país. Racionalment, la feina dels ponents hauria estat molt minça: ben bé podia reduir-se a aconsellar un règim polític-administratiu centralista a ultrança, tot fent caure tots els termenals ara existents, per a no alçar-ne cap més en substitució seva.

Aquesta feina tan simple no era, però, convenient de fer-la. No per rebutjar refinadament una comoditat, sinó perquè dues raons ho imposaven. La una, fóra la seva impopularitat; tots els catalans van tot sovint a Barcelona i s'hi troben bé, però són guanyats d'un antibarcelonisme, de fàcil explicació psicològica. I l'altra raó, de molt més pes, és que cal combatre la macrocefalia de Catalunya. Un poble amb un cap gros i un cos raquític no és normal i és de difícil subsistència. Hem de desitjar, per a la nostra terra, un enrobustiment del cos i no un major creixement del cap. Per aconseguir això, cal fomentar l'eixamplament demogràfic de les ciutats secundàries i aconseguir la repoblació del camp i de la muntanya. Per a atènyer el darrer propòsit calen unes lleis favorables; per al primer, és segur que constitueix un bon fonament una estructuració descentralitzadora del país. En aquest cas, cal començar per a fer una divisió territorial i, després, omplir del màxim d'atribucions les demarcacions creades.

Un diari local, "Les Circumstàncies", advocà perquè no es fes cap divisió territorial, sinó una divisió de serveis. D'aquesta manera — que ens sembla un excellent procediment polític, inèdit al món — no es consagren capitalitats i es respecta, fins al màxim, la teoria democràtica de que l'estat ha d'estar al servei del ciutadà. Era un projecte, en l'execució del qual no cabien favoritismes, preferències ni posicions excepcionals i que segurament hauria anat bé a una terra que, en la pràctica més rigorosa, només té una capitalitat. Però els ponents, si arribaren a assabentar-se'n, havien de rebutjar-lo. Ells es posaren a actuar amb el peu forçat d'haver de respectar els interessos creats de les ciutats i viles que avui recolzen part del seu viure en organismes oficials. Tothom reconeixerà que un procedir divers hauria alçat tempestes de passió, que ningú no hauria pogut apaivagar. El localisme té una gran força en la vida catalana i ningú no el toca impunement.

* * *

Admesa la necessitat d'una divisió territorial, calia projectar-la de la manera més racional possible i, per aconseguir-ho, era precís saber ben bé quines eren les ciutats catalanes que, essent focus d'unes irradiacions secundàries, podien ésser considerades com a capitals extrabarceloneses. El nostre cap i casal, per voler d'una llei d'atracció natural, és la capital indiscutible de Ca-

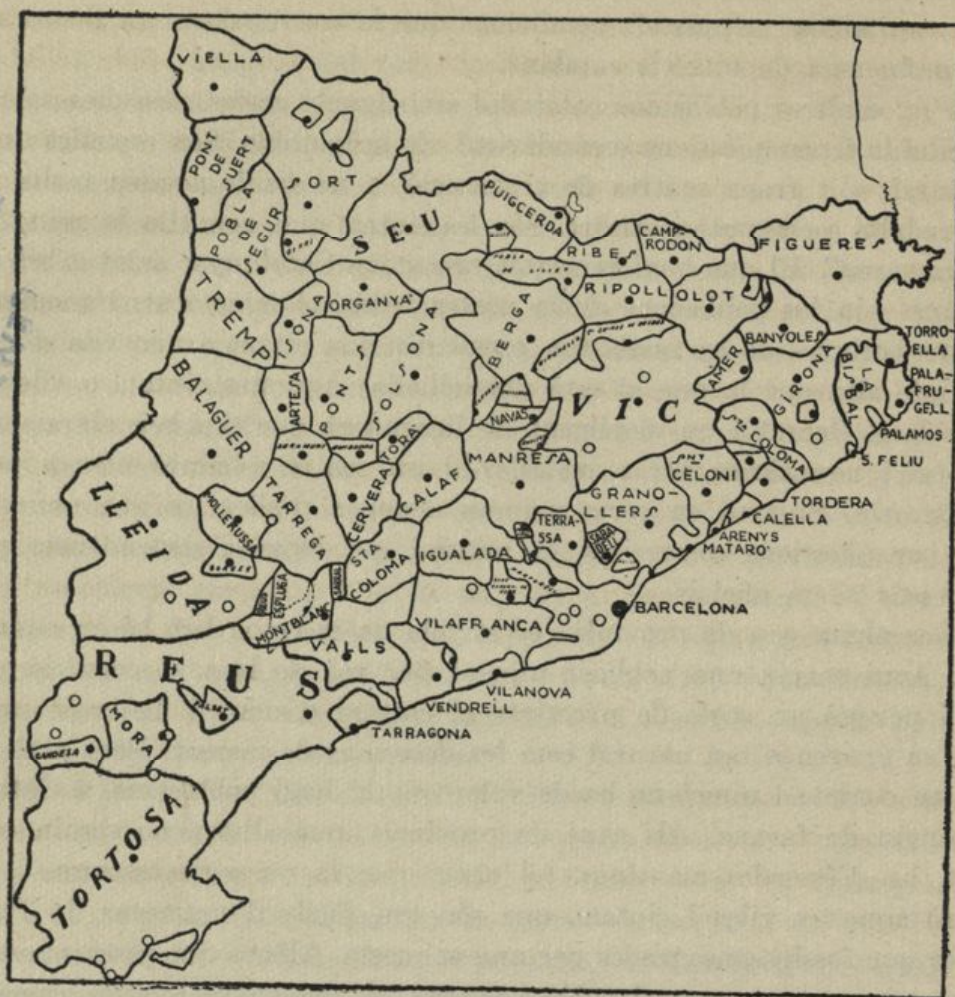
talunya. Ultra les característiques que en fan un centre rector — exemple normal de capitalitat — posseeix condicions que la converteixen en lloc d'afluència i confluència de tots els catalans.

¿Hi ha d'altres poblacions catalanes amb iguals característiques sobre una àrea reduïda i per qüestions secundàries? Es indubtable. Són aquelles que, per un natural, són grans centres de transacció, a les quals acuden molts pobles d'una rodalia a comprar i vendre. Són les ciutats que, com diu la gent, "tenen molta comarca". El que hagi resseguit una mica Catalunya, aviat sabrà comptar quines són les poblacions de la nostra terra, el moviment, l'anomenada i les grans botigues de les quals fan pressentir una ciutat o una vila d'una població més alta que la que hi està domiciliada. Aquestes ciutats o viles tenen una població flotant i un moviment de llençadora que diu ben clarament que són aptes i necessàries per a instal·lar-hi un centre administratiu o político-administratiu. Si avui en certa manera depenen d'elles un gran número de pobles per qüestions comercials, és natural que aquesta dependència pot reblar-se pels afers oficials.

Potser algun cap de província espanyola no es troba ben bé en aquesta situació. Avui coneix una població affluent per raó de la seva condició privilegiada i perquè un segle de practicar el costum d'anar-hi ha creat una correntia, en aparença tan natural com les dels caps de mercat. Però això cal tenir-ho en compte i ningú no ha de voler que hi hagi poblacions, a Catalunya, que minvin de façana. Als caps de província, que alhora no siguin caps de mercat, ha d'ésser-los mantingut el rang que fa un segle ostenten.

Però aquestes viles i ciutats, que són tan fàcils d'enumerar, la Ponència va voler que fossin consagrades per una enquesta. Alhora que preguntava a tots els Ajuntaments on anava el poble a mercat, els demanava a quina comarca els semblava pertànyer. L'enquesta — com ja s'havia de preveure — no és un fidel reflex de la realitat. Hom va flairar que podia tenir fins utilitaris per a cada lloc i a vegades descobreix coses poc certes i, altres, sembla guiada per la inconsciència o la indiferència. Amb tot, quant a les nostres zones mercantils i als caps d'aquestes comarques econòmiques, podríem dir que és exacta. Les més grans extensions que es poden veure en el mapa adjunt són, més o menys, les grans zones que influeixen les ciutats catalanes que són cap de mercat. Les poblacions que les presideixen, i que el lector pot anar comptant, són les autèntiques capitals extrabarceloneses que té Catalunya.

En el factor humà cal que recolzi la divisió territorial d'una terra i el mapa dels seus mercats és el millor document per a basar les delimitacions. Es clar que a vegades apareixen altres factors — per exemple, el dels interessos creats que hem retret — que condicionen i modifiquen aquella base. Però excel·lent els fets geogràfics i els antecedents històrics — que no són a servei de l'home d'avui i, per això, és millor no recordar massa — amb aquella base i

LES ZONES DELS MERCATS DE CATALUNYA, SEGONS ELS RESULTATS
DE L'ENQUESTA DE LA PONÈNCIA DE DIVISIÓ TERRITORIAL

tenint els altres fets en compte, n'hi ha prou per a projectar una divisió territorial enraonada i el més racional possible.

Cal lloar, doncs, l'obra de la Ponència de Divisió Territorial. Posats a fer-ne una crítica, no ens estariem, ací i allà, de trobar-hi alguna cosa per a dir. Però alguna objecció nostra potser podria ésser contestada amb arguments que ara no sospitem i que segurament justificarien allò que ens sembla una mica anormal i que, pel nostre parer, caldria que fos rectificat. El cas mateix de la unió de la Garrotxa a la vegueria de Vic, que es veu forçat, el volum de la Ponència el justifica en termes poc raonats, però als quals una mirada al mapa general de vegueries acaba per donar força convincent.

L'avantprojecte de la Ponència està dividit en dos: un de demarcacions, que plauria a Almirall, puix que aquest il·lustre teoritzador i patriota era partidari de divisions petites, les quals trobava més eficients, i pels vells catalanistes enamorats de les comarques, amb les quals serveixen més similitud. Però té un inconvenient. Aquestes petites demarcacions podrien contenir segons quins serveis; per d'altres resultarien exigües i caldria aplegar-ne unes quantes, en una mena de mancomunitat, per a exercir-los. Llavors, tàcitament, s'hauria d'anar a constituir una mena de superdemarcació.

Més que preveient això, a causa potser d'un subconscient enyorament provincialista, que es volia justificar amb el record de les juntes aragonesistes de Jaume II, hi hagué dins la ponència qui no passava per aquest projecte de demarcacions. Recordem, sinó, els articles d'Antoni Rovira i Virgili a "La Publicitat" i, tot fullejant el volum de la Ponència, adonem-nos com devia fer-li costat Manuel Galés. I per a conciliar parers, com potser també per a oferir al legislador un més ample motiu d'estudi, al costat del projecte de demarcacions, hi ha el de vegueries, fonamentat en unes entitats dites comarques.

Nosaltres, amb decisió, preferim el projecte de vegueries al de demarcacions i sembla que el nostre parer és el més generalitzat. Trobem que la vegueria és més susceptible de contenir moltes atribucions i pot distribuir millor els serveis que se li assignin, i que haurien d'ésser molts, si es vol combatre amb eficàcia la macrocefalia que Catalunya pateix. Aquesta descentralització, una ampla autonomia municipal i unes lleis que facilitin el repoblament del camp i la muntanya foren excel·lents i indicats remeis per a aconseguir la minva d'aquell mal.

* * *

Les províncies espanyoles, amb llur missió de fer oblidar les nacions o regions que trossegem, volen ésser una personalitat i per això tenen una hisenda, una diputació i un governador. En aparença, diríem que són les entitats que componen un estat federal, sinó fos que la hisenda és precària i de captació absurda, en la seva major part; que la diputació, baldament deliberant, té atribucions irrisòries, i que el governador, delegat del govern central, és una mena de virrei que en tot intervé, en tot es posa i actua autoritàriament, sense altres refrendaments que les clàusules de les lleis centrals o les ordres del seu cap superior, el ministre espanyol de la Governació.

Les noves vegueries catalanes, per tant, no haurien d'ésser cap reproducció, ni llunyana, de la província espanyola. Per a començar, no haurien de tenir ni una hisenda, ni una diputació, ni menys un governador. Com les vegueries medievals, haurien de contribuir a solidificar la unitat catalana, fa cent anys pertorbada per les províncies amb què s'esquarçera la nostra terra, i

l'existència de tot allò s'hi oposaria. Les vegueries medievals tramitaven i fallaven causes de petita jurisdicció dins el propi territori; les actuals — molt diferents d'elles —, haurien d'administrar-lo i tenir compte de llur ordre públic.

Solament hi hauria d'haver un Govern, un Parlament i una Hisenda, a Catalunya. Si les vegueries s'administressin amb fons arrencats del propi territori, n'hi hauria amb moltes possibilitats i altres amb poques, segons els recursos naturals de cadascuna, i hauríem de voler, per a tot el territori de Catalunya, un mateix ambient de progrés, no una matisació, que en algun indret podria deprimir-nos. Sense un Estatut Interior federatiu, una diputació ens sobraria. I no hi ha cap motiu perquè un governador tingui una vegueria al seu albir; ni per qüestions d'ordre públic.

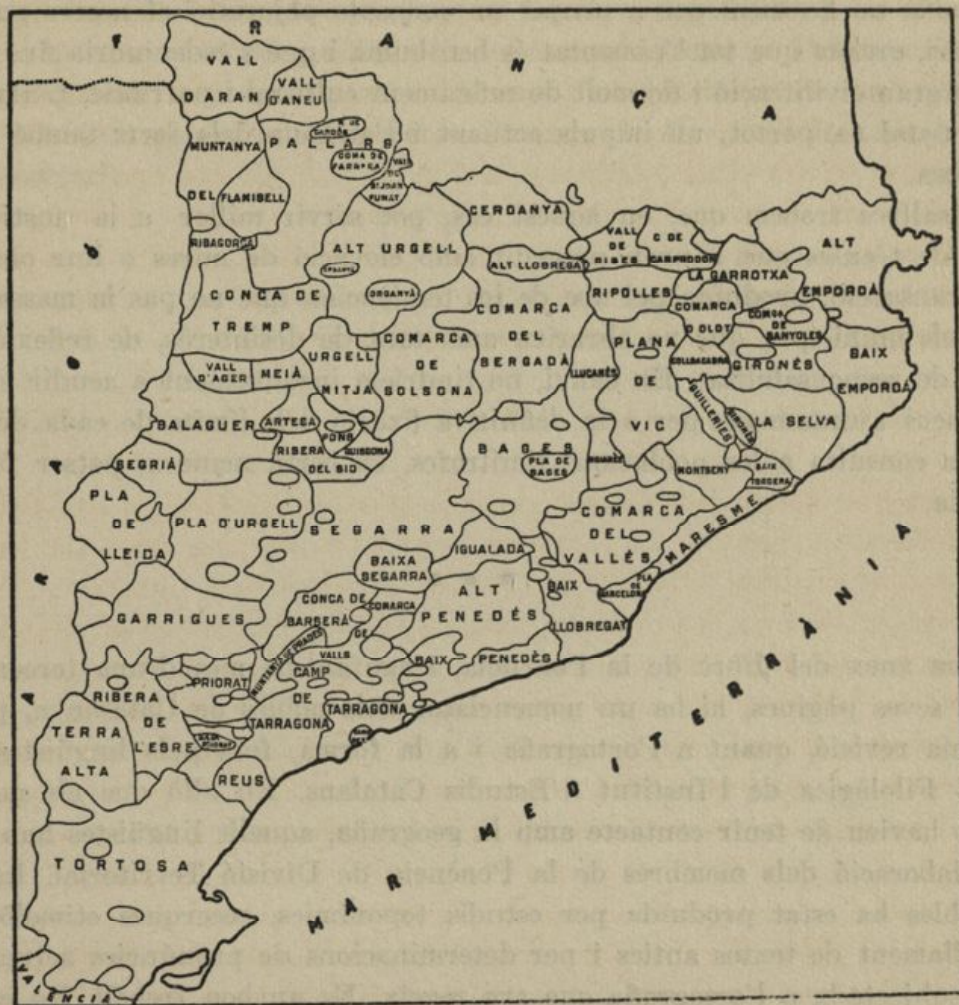
Tot i que les vegueries són organismes majors que les demarcacions, no creiem que s'alliberin d'una mancomunitat amb d'altres, per exercir alguns serveis, com és ara el de l'administració de la justícia. Les quatre Audiències provincials són ja excessives a Catalunya, perquè se n'hagin de crear més encara. Però si es volien enfocar bé segons quines coses, potser, en aquest cas, ni caldria que subsistís cap Audiència, ja que no cal que la instal·lació dels tribunals sigui una cosa fixa, com s'ha fet fins ara.

* * *

Hi ha qui, potser per amagar designis poc confessables, es demostra contrari a l'avantprojecte de la Ponència, però no es proposa atacar-la fragmentàriament ni en bloc. L'aplicació d'aquest avantprojecte, intacte o lleugerament retocat, mataria la província espanyola i esvaïria tota supervivència d'esperit provincial. Per això és fàcil de suposar que, darrera l'impugnador del projecte de demarcacions o del de vegueries, hi ha el partidari de la província, o perquè defensi uns interessos creats o perquè amagui un involuntari encaterinament pel passat. Els contraris de l'obra de la Ponència, però, han tingut l'habilitat de no acarar-se amb ella i esgrimeixen, per arreconar-la, un argument de vernís democràtic. En comptes de refiar-se de l'obra d'uns tècnics — diuen — prefereixen deixar la solució de la qüestió a mans del màxim interessat: el poble. I es mostren partidaris que aquest, per plebiscit directe o pel vot dels seus municipis, es faci ell mateix les demarcacions i les situï.

En principi, la idea, si no hi veiéssim un fons sospitos, no la podríem recusar. Uns tècnics podran fer una obra a consciència, però el poble l'elaboraria a la seva mesura, i això és completament admissible. Però, en dir això, sembla que es descompti el joc combinat de la intriga i de l'enveja i de la petita política caciquesca, que no deixaria aflorar la solució justa o racional, sinó el projecte de qui sabria maquinari millor.

En l'enquesta que circulà la Ponència per a documentar-se en la font viva de l'experiència i de la sapiència populars aparegueren comarques inventades i capitalitats inversemblants, emergiren illots dins de demarcacions definides i es destriaren falsedats i arbitrarietats. S'hi veuen contestes, en les quals costa poc de destriar que obeeixen a una campanya o a un treball secrets o que han estat dictades per algun interessat. D'altres, que van a "pescar" algun avantatge: multitud de viles o viles sostenen drets de capitalitat, a vegades només que sobre set o vuit pobles. D'altres, que es veu que floten en la inconsciència, i diuen coses francament absurdes. Un cop de vista al mapa adjunt

LES COMARQUES AMB QUÈ COMPTA CATALUNYA, SEGONS LES RESPOSTES DE L'ENQUESTA DE LA PONÈNCIA DE DIVISIÓ TERRITORIAL

il·lustrarà, respecte d'això, molt més que qualsevol exposició més o menys detallada que féssim. Cal dir que en el dibuix no apareixen les demarcacions que només són formades per un sol poble.

I aquesta enquesta només era informativa. Algun poble li donà tan escassa importància, que ni es dignà contestar-la, baldament se'l tornés a requerir. Però, si en comptes de servir de document, hagués tingut una força executiva, les respostes al dictat haurien estat molt més importants que no ho foren, el desinterès i el desig verídic de facilitar hi serien completament absents i els egoismes es manifestarien en major nombre. El mapa que es fes, a base d'aquest nou plebiscit de pobles o de municipis donaria una grandiosa quantitat de capitalitats, i per tant de comarques i supercomarques, i veuríem demarcacions extenses presidides per ciutats l'únic mèrit de les quals fóra haver sabut mantenir, a través del temps, un bon focus caciquista.

I això no ho diem per a penjar un concepte pejoratiu al nostre poble. Al contrari, creiem que tot l'esmentat és ben humà i que s'esdevindria fins en medis de gran civilització i de molt de refinament cultural i patriòtic. L'amor a la terra natal és, pertot, un impuls actuant i l'audàcia dels forts també sempre s'imposa.

Nosaltres trobem que, en aquest cas, pot servir millor a la justícia un aplec de tècnics que hauran procedit amb elevació de mires o llur obra serà una transacció, produïda pel xoc de les tendències, que no pas la massa popular o els municipis, que no obrarien amb tant de desinterès, de reflexió ni de sentit de responsabilitat. En canvi, no tindríem inconvenient a acudir al poble o als seus ajuntaments per a la definitiva fixació dels límits de cada demarcació. La consulta a les poblacions limítrofes, en certa manera, potser fóra necessària.

* * *

Com annex del llibre de la Ponència, i agafant-ne més d'una tercera part de les seves pàgines, hi ha un nomenclàtor dels pobles de Catalunya, produït per una revisió, quant a l'ortografia i a la forma, feta pels lingüistes de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. En allò que els noms tenien o havien de tenir contacte amb la geografia, aquells lingüistes han cercat la col·laboració dels membres de la Ponència de Divisió Territorial. La llista de pobles ha estat produïda per estudis toponímics, recerques etimològiques, despullament de textos antics i per determinacions de pronúncies actuals i ha estat subjectada a l'ortografia que ara regeix. És un bon treball. No podem, però, perquè els seus redactors no l'han complementat amb els noms d'aquells nuclis que no tenen municipi propi. Caldria que aquest estudi, que normalitza un dels nostres aspectes com a poble, fos total. I una observació, de passada: proposen de dir a Barberà, per a distingir-lo de Santa Maria de Barberà, *Barberà de la Conca*. I com que la Conca, precisament, és de Barberà, el nom total de Barberà hauria d'ésser *Barberà de la Conca de Barberà*, i això

entranya un contrasentit, alhora que fa mal a l'orella. Aquest poble, no podria dir-se, per exemple, *Barberà d'Anguera*?

La nova nomenclatura conté diverses menes de canvis: els de caràcter ortogràfic (*Riudecanyes*, en comptes del bàrbar *Riudecañas*, o *Montblanc*, sense l'hac final); les d'ordre etimològic (*Duesaigües* en lloc de *Dosaigüas*, *Siurana* i no *Ciurana*, *Cabassers* i no *Cabacés*); els que acosten a la pronúncia d'ara (com les que fan precedir un nom per l'article, com *L'Aleixar*, *El Morell*, *Les Borges del Camp*) i les que n'eviten d'errades (separant segons quins noms compostos per un guió com *Mont-roig* o *Vila-seca*). Després, es fan additaments a homònims o semi-homònims (com l'indicat de *Barberà*); es tenen algunes preferències de noms populars sobre els oficials (com el cas famós de *Caldetes* per *Caldes d'Estrac*); es fan substitucions d'alguns noms de municipis que no composen cap veritable nucli de població (no comprenem, però, perquè no s'ha aplicat aquest parer a *Tamarit de Mar* i *El Montmell*, on és molt necessari).

J. SANTASUSAGNA